

Erfgoed Magazine Alkmaar

Voorjaar 2023 nr. 66

450 jaar Alkmaar ontzet: wat vinden we er nog van terug?:

“Wat we denken dat we vieren is in de loop der jaren steeds veranderd”

Waarom is het belangrijk dat we weten wat er 450 jaar geleden in Alkmaar gebeurde? “Omdat het ontzet nog steeds elk jaar gevierd wordt,” zegt Christi Klinkert, conservator van Stedelijk Museum Alkmaar. “En wat we precies vieren, of wat we denken dat we vieren, is in de loop der jaren steeds veranderd. Zo was er een periode dat het vooral een protestants feestje was...” Samen met archeologen Peter Bitter en Nancy de Jong en monumentenadviseur Anne Pauptit van team Erfgoed filosofeert ze over 450 jaar Alkmaar Ontzet en wat we daar vandaag de dag nog van kunnen merken.

Nancy: “Het ontzet was destijds natuurlijk wel een protestantse overwinning...”

Christi: “Ik vraag me wel eens af of katholieken daar nog een gevoel bij hebben. In de tijd van de verzuiling zeker wel, maar ook

nu nog? Dat wordt trouwens onderzocht hè, door Bertus Bakker van Historische Vereniging Alkmaar. ”

Nancy: “Ja, want het verhaal heeft ook een donker kantje. Door de keuze voor het protestantisme als officieel geloof, mochten de katholieken daarna niet meer openlijk hun geloof belijden. De nonnen moesten vluchten en hun gebouwen werden gesloopt.”

Christi: “De jaarlijkse viering in Alkmaar is een soort AZ - Real Madrid hè? We proberen het verhaal in het museum wel genuanceerd uit te leggen in de vaste expositie over de Victorie. En op de dag dat Alkmaars Ontzet gevierd wordt is het museum altijd gratis geopend, mét extra activiteiten. Er zijn heel veel mensen die daarop afkomen omdat ze willen weten wat is er toen echt is gebeurd.”

[Lees verder op pagina 2 >](#)

Doris en Sem woonden vóór de verbouwing twee jaar in hun monument: “Je bent nooit klaar, maar het heeft zoveel karakter”

Sinds oktober 2022 zijn Doris Konijnenberg en Sem Kroon druk aan het verbouwen in hun monumentale huis aan de Stationsweg 54. Het huis dat ze twee jaar geleden kochten nadat ze er smoorverliefd op werden. Doris is gespecialiseerd verpleegkundige in verloskunde in het AMC en Sem is investeringsanalist én verdediger bij Ado'20 Heemskerk. De liefde voor oude panden ontstond bij beiden al op jonge leeftijd. Doris: “Ik ben aangestoken door mijn opa die oude panden in de Zaanstreek beoordeelde voor de gemeente en die mij meenam naar de prachtigste kerken. En Sem groeide op in een monumentaal pand in Koedijk dat door zijn ouders werd verbouwd.” [Lees verder op pagina 6 >](#)

Meld je aan voor de digitale nieuwsbrief met daarin de uitgebreide artikelen op erfgoedalkmaar.nl

Stedelijk Museum Alkmaar heeft een vaste expositie over het beleg. v.l.n.r. Anne Pauptit, Christi Klinkert, Nancy de Jong en Peter Bitter. Foto's: Rob Verhagen

< vervolg van pagina 1

Eerder dan Leiden

Nancy: "Nog een goede reden om meer te weten over toen: Iedereen kent het Leids Ontzet maar in Alkmaar waren we een jaar eerder."

Christi: "Ja, en om die reden mag ik dit jaar in Leiden hun variant op de Ontzetrede houden. Dat is op de zondag voor 3 oktober, de dag van het Leids Ontzet."

Christi: "Ik zie die jaarlijkse viering in Alkmaar wel als haakje om te ontdekken hoe het nou zat met die Tachtigjarige Oorlog."

Wat kunnen we er in Alkmaar nog van zien?

Anne: "Het bolwerk, het huis met de kogel..."

Nancy: "...die natuurlijk niet echt daar is ingeslagen..."

Anne: "...de gedenkstenen op de Paardenmarkt en Victorientje natuurlijk!"

Christi: "En de Grote Kerk die van dit alles getuige was. De Waag was destijds het Heilige Geest Gasthuis en is naar aanleiding van het beleg verbouwd tot waag. Maar ook in het Stadhuis heeft van alles plaatsgevonden. Denk aan al die vergaderingen over de vraag 'Gaan we nou voor de geuzen of voor de Spanjaarden?' De klokken van de Grote Kerk moeten vaak geluid zijn in die tijd, als er weer alarm geslagen moest worden."

Wageweg

Nancy: "Bij de opgraving aan de Wageweg in 2006 hebben we letterlijk de kogelgaten en de kogels gevonden. Een fragment van zo'n kogel ligt in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. In de grote ladenkast in het Alkmaarse laadje."

Christi: "En ook in Stedelijk Museum Alkmaar zijn kanonskogels en geschut uit die tijd te zien."

Nancy: "Eigenlijk ligt die hele omgevallen muur nog altijd in de gracht, hè."

Peter: "Er is na het beleg, langs de oude muur, een nieuwe neergetzet. Op dat stuk stadsmuur bij de Wageweg staat dat het uit de

tijd van het beleg is, maar het was in feite een nieuw muurtje als reparatie na de Spaanse beschieting. En omdat er zoveel puin lag, werd dat aan de buitenkant langs de oude muur geplaatst. De echte muur ligt daar nog onder de vluchtheuvel. Eigenlijk had ik die originele muur ook nog wel zichtbaar willen maken."

Dat is wel gebeurd met het massagraf op de Paardenmarkt...

Peter: "Ja, inderdaad. Daar zijn in 2010 de resten gevonden van negen burgers en van 22 jongemannen. Dat waren de geuzensoldaten van buiten de stad. Ondanks hun jonge leeftijd hadden ze al versleten wervels, waarschijnlijk van het zware werk. Deze vondst komt aardig overeen met het dagboek van de Alkmaarse bestuurder Nanning van Foreest, waarin hij het verhaal vertelt over de grote bestorming en de man-tegen-man gevechten."

Nancy: "En we hebben natuurlijk Brecht hè, in het Huis van Hilde in Castricum."

(Brecht is de reconstructie van een vrouw die is omgekomen in 1573 tijdens het beleg. Brecht is onderdeel van de vaste expositie in Huis van Hilde, red.)

Peter: "Er doen natuurlijk wilde verhalen de ronde over vrouwen die met zwaarden liepen te zwaaien. De vraag is wat daarvan waar was, want probeer zo'n zwaard maar eens op te tillen... Toch hebben vrouwen toen zeker geholpen aan de frontlinie. Met het aanreiken van olie bijvoorbeeld..."

Details van het schilderij van het beleg, in Stedelijk Museum Alkmaar (zie ook pagina 1)

Nancy: "En pek gooien over de vijand..."

Peter: "Ja, en hoepels insmeren met pek, om ze vervolgens in brand te steken en om de hals van zo'n Spanjaard te gooien."

Nancy: "Simone van der Vlucht beschrijft dat heel levendig in haar boek over deze periode, dat ook deze maand verschijnt. 'Van Alkmaar de victorie' klinkt natuurlijk mooi. En het was ook echt wel een overwinning dóór Alkmaarders. Dat ze toen met zijn allen die stad verdedigd hebben, is toch ook wel weer een mooi idee."

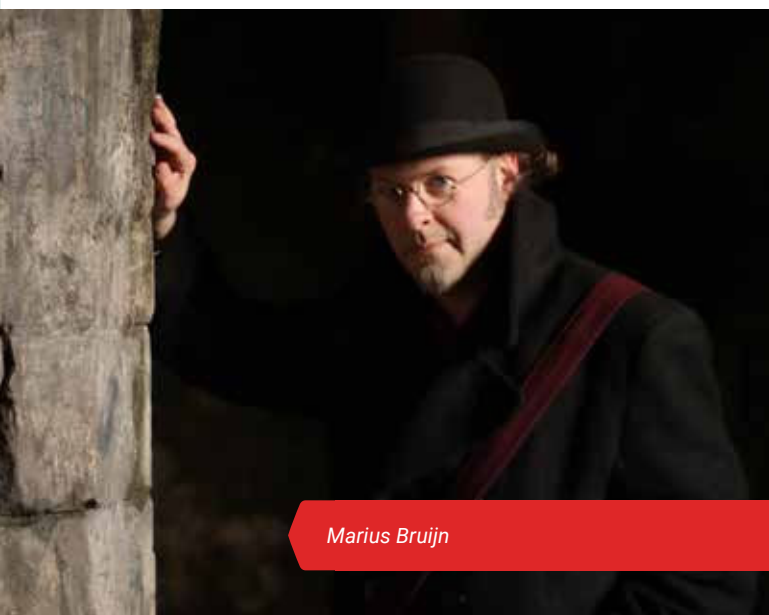
Peter: "Ja, want op dat moment was het meer Holland tegen de Spanjaarden dan de protestanten tegen de katholieken."

[Lees het complete interview op erfgoedalkmaar.nl](http://erfgoedalkmaar.nl)

Expositie 'Omringd door kastelen' in kasteel Radboud

"We willen de verdwenen kastelen weer tot leven wekken"

In kasteel Radboud in Medemblik is vanaf deze maand gedurende twee jaar de tentoonstelling 'Omringd door kastelen' te zien. Marius Bruijn maakte speciaal voor deze tentoonstelling panorama's van onder meer de Middelburg en de Nieuwburg. Deze verdwenen kastelen in Oudorp wekt hij als het ware tot leven op basis van alle kennis die tot nu toe door onderzoek naar boven is gekomen: "Zoals stadsarcheologe Nancy de Jong al een tijdje roept: we moeten onze definitie bijstellen van wat nu precies een kasteel is." Marius' panorama's in kasteel Radboud laten het zien.

Marius Bruijn

Verder in dit nummer

Tweelুক: Stellen maken dromen waar in monument	5-8
Doris en Sem, Stationsweg 54	5
Pleun en Joshua, Stationsweg 36	7
Herstrate Munnikenweg officieel geopend	9
Nieuw teamlid: Jeroen van der Kuur	10
Tip van de monumentenadviseur: isolatie	11
Bijzondere bodemvondst: diadeem	12

Bekijk het digitale Erfgoedmagazine met de uitgebreide verhalen en meer foto's

"Als het gaat om kastelen verwijzen mensen bijna altijd naar hun vakanties in Engeland en Frankrijk. Want dáár heb je kastelen! Dat hebben we niet in Nederland, zeggen ze dan. En enerzijds hebben ze gelijk, want zo groot als daar heb je ze in Nederland inderdaad niet. Toch ontstaat zo onterecht het beeld dat Nederland niet zo'n kastelenland was. Of er wordt gedacht dat we alleen kleine kastelen hadden, want als er dan ergens een ruïne staat, is die vaak niet zo groot. Nou, dát beeld is dus nu binnen de kastelenwereld radicaal aan het veranderen!"

Erfgoed en theater

Marius Bruijn maakt onder meer tentoonstellingen en audiovisuele projecten voor musea en erfgoedinstellingen. Daarnaast maakt hij als theatermaker voorstellingen met ook vaak een historisch onderwerp. Zoals bijvoorbeeld theater op een erfgoedlocatie om een historische plek tot leven te wekken: "Ik heb gewoon een fascinatie voor geschiedenis. Ik heb theoretische museologie gestudeerd en daarna de toneelacademie gedaan. En die twee dingen heb ik aardig kunnen combineren."

"Kastelen bezoeken vind ik erg interessant. Om te kijken hoe het kasteel geconserveerd is, maar ook om te zien hoe één en ander wordt gepresenteerd naar het publiek. Daar kun je namelijk heel veel verschillende dingen mee doen."

Lees verder op pagina 4 >

Een schets van het panorama van kasteel De Middelburg

< vervolg van pagina 3

Tijdens mijn studie deed ik al onderzoek naar de verbeelding van kasteelinterieurs en de musealisering van kastelen.”

Wat is er precies aan het veranderen in het heersende beeld over kastelen in Nederland?

“Waar het mee te maken heeft, en dat is iets wat Nancy de Jong al een tijdje roept, is de vraag wat jouw definitie is van een kasteel. Als je kijkt naar archeologische opgravingen op de kasteelterreinen in Alkmaar, dan zijn daar fundamenteën gevonden van muren. En een ommuurd terrein is een kenmerk van een kasteel. En als je daar omheen dan verder geen muren meer vindt, dan zeg je aha, dan is dit het dus geweest. Op zich geen gekke gedachtegang, want je vindt verder niet zoveel in de grond terug. Dus dan denk je: niet zo'n groot kasteel dit. Maar één ridder zou er wel kunnen wonen...”

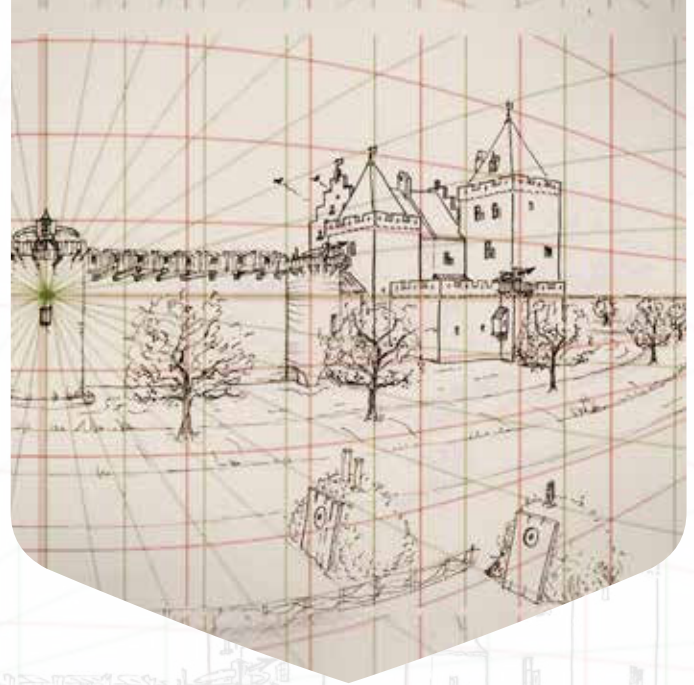
“Maar als je vervolgens in de geschreven bronnen leest wat er allemaal gebeurde op dat kasteel, dan denk je: jongens, dat past allemaal niet in dat vierkante hokje. Dat terrein moet groter zijn geweest. Het kunnen bijvoorbeeld allemaal houten gebouwen zijn geweest op aparte terreinen. Weliswaar zonder muur er omheen, maar wel beschermd door grachten of houten wallen.”

Reconstructie op papier

“Voor de mensen die zich hiermee bezig houden, is het heel leuk om een reconstructie te maken. En dat doen we in dit geval op papier. We gaan de Alkmaarse kastelen tot leven wekken in de tentoonstelling in kasteel Radboud. Dat was de wens van Paulette Kooijman (conservator van Kasteel Radboud, red.). Zij wilde heel graag de verdwenen kastelen van Noord-Holland op een levendige manier presenteren.

Dan kun je natuurlijk digitale hologrammen maken. Maar het kan ook op een manier die net zo leuk is, maar een stuk betaalbaarder. We hebben gekozen voor een relatief eenvoudige maar wat mij betreft zeer effectieve methode, en dat is het klassieke panorama. Het is dus geen 3D, dat is juist de grap. Denk meer aan Panorama Mesdag in Den Haag maar dan kleiner. Het ronde schilderij dus, dat om je heen gaat. Een negentiende-eeuws principe en heel populair in die tijd. Een optische illusie, omdat het toch zodanig in perspectief geschilderd was, dat je het gevoel had dat je er echt was. Ik ben eigenlijk best wel een fan van dat soort low tech illusies.

En dat doen we dus niet alleen met de Middelburg en de Nieuwburg in Alkmaar maar ook met de Nuwendoor bij Krabbendam. En

natuurlijk kasteel Radboud zelf, het enige kasteel dat er nog staat. Maar ook dat gebouw is maar een fractie van wat er ooit geweest is op die plek. Dus ook Radboud willen we laten zien in zijn meest volledige vorm.”

Expositie in Kasteel Radboud tot 2025

De tentoonstelling 'Omringd door kastelen' is de komende twee jaar dagelijks te zien in Kasteel Radboud in Medemblik.

De panorama's van de kastelen zijn gemaakt door Marius Bruijn (mariuserfgoed.nl) in samenwerking met Tessel Dekker (segolia.net)

Lees ook het interview met conservator Paulette Kooijman op erfgoedalkmaar.nl

Judith Flapper

Foto onder: Marius Bruijn test in het Archeologisch Centrum de zeven eeuwen oude signaalhoorn die gevonden is op het kasteelterrein van De Nieuwburg. Ook te zien in de tentoonstelling.

Lees het complete interview met Marius Bruijn op erfgoedalkmaar.nl

Twee Alkmaarse stellen kopen monument aan zelfde straat

< vervolg van pagina 1

In maart 2020 zagen ze het huis te koop staan op Funda. Doris: "Dat was een rare periode, het begin van de coronatijd. We liepen veel rondjes door de stad en vanaf dat moment ook langs dit huis. En toen zijn we gaan dromen. Kan dit eigenlijk wel? We zijn een jong stel, valt dit binnen onze mogelijkheden? Toen bleek dat er wel wat mogelijk zou moeten zijn, zijn we het gaan bezichtigen, kijken of we het aan wilden gaan. Bij de derde keer kijken, hebben we een bouwkeuring laten doen. Mijn schoonvader was toen ook mee. De ouders van Sem hebben in Koedijk zelf ook een monumentaal pand opgeknapt, dus die wisten wat ons te wachten stond..."

"Toen ons bod vervolgens werd geaccepteerd, waren we echt wel extatisch!"

Caravan

Sem: "Dat was in 2002, toen ik zes was. Mijn ouders kochten het huis aan de Kanaaldijk van volgens mij de eerste of tweede bewoners. Het was honderd jaar oud en er was nooit iets aan gedaan. We hebben er voor de verbouwing eerst nog even in gewoond, net zoals wij nu in dit huis. Mijn ouders hebben destijds een caravan van 15 meter op het erf gezet waar we vervolgens een paar jaar in hebben gewoond. Daar heb ik heel goeie herinneringen aan. Het was heel gezellig en er was lekker veel ruimte om te spelen in de tuin. Ik heb toen wel gezien dat je, als je er hard voor werkt, echt iets moois kunt maken van zo'n huis. En dat wilden wij dus ook. Het huis van mijn ouders is ook een monument, dus eigenlijk nooit echt klaar. Maar het heeft zoveel karakter en ziet er gewoon heel mooi uit!"

De conifeer in de voortuin moest er uiteindelijk toch aan geloven

Toch geen uitbouw

Doris: "Doordat er bij de bouwkeuring van ons huis een paar echt grote dingen uitkwamen, konden wij uiteindelijk onder de vraagprijzen bieden. Toen ons bod vervolgens werd geaccepteerd, waren we echt wel extatisch! We hebben toen meteen besloten om niet direct te gaan verbouwen maar er eerst in elk geval een jaar in te gaan wonen. Om te kunnen voelen hoe het huis is en wat we nou echt wilden. En het is goed dat we dat gedaan hebben, want zo kwamen we toch tot andere beslissingen. Zo hadden we aanvankelijk het plan om de keuken uit te bouwen tot een grote woonkeuken. Maar toen we er woonden, kwamen we erachter dat dat juist een heel lekker plekje is om in de tuin te zitten. Maar ook dat het eigenlijk nergens op sloeg om het huis nog groter te maken terwijl er al meer dan genoeg ruimte is!"

Lees verder op pagina 6 >

TIMEWARP: STATIONSWEG 54

Herenhuis in Jugendstil

Sem Kroon en Doris Konijnenberg werden verliefd op het monumentale pand aan de Stationsweg 54. Na een ingrijpende verbouwing kunnen zij er deze maand (opnieuw) hun intrek nemen.

Stationsweg 54 vormt samen met Stationsweg 56 een grotendeels gaaf bewaard gebleven dubbel herenhuis in Jugendstil. De twee gespiegelde woningen zijn in 1914 gebouwd door en voor rekening van de Alkmaarse aannemer Pieter Dubbeld Corneliszoon die ging wonen in nummer 54.

Mark Alphenaar van Regionaal Archief Alkmaar maakte deze Timewarp waarop de situatie van nu gecombineerd is met een foto uit het archief, gemaakt door Joop Elsinga in 1986.

Meer timewarps van Regionaal Archief Alkmaar zijn te zien in een album op Flickr: <http://bit.ly/timewarps>

Dromen worden werkelijkheid

Doris en Sem in het portiek van hun huis op nummer 54

< vervolg van pagina 5

Uiteindelijk hebben we twee jaar in het huis gewoond zoals we het aantreffen. Dat was eigenlijk wel heel speciaal. Ook al verklaarden andere mensen ons wel eens voor gek dat we gingen wonen in wat in hun ogen oude troep was.”

Conifeer

“In die periode hebben we ook de grote conifeer uit de voortuin weg laten halen. Die was echt beeldbepalend voor het huis. En ik heb een jaar lang geroepen dat ie absoluut niet weg mocht. Ik

vond het zonde van ecosysteem. Maar hij was in feite veel te groot geworden voor een conifeer en uiteindelijk bleek dat hij de gevel van het huis al behoorlijk had beschadigd. Dus hij moest eraan geloven. We hebben wel de stammen bewaard om iets mee te doen voor in de tuin en er komt zeker iets voor in de plaats, maar dan wat meer bescheiden.”

“We wisten dat we aan bepaalde voorwaarden moesten voldoen. Dat vonden we geen probleem. We hebben het pand juist gekocht omdat het een monument is.”

Contact met de monumentenadviseur

Contact met een monumentenadviseur van het gemeentelijke erfgoedteam was er direct vanaf het begin. Sem: “Ik heb ze al uitgenodigd voordat we de vergunning aanvroegen. Dat was in het voorjaar van 2022. We wisten natuurlijk al dat we bij de verbouwing aan bepaalde voorwaarden zouden moeten voldoen. Dat vonden geen probleem, we hebben het pand juist gekocht omdat het een monument is. Daarom wilden we ook op tijd in gesprek gaan om te weten wat we mochten doen en wat we konden verwachten.

Errol van der Sijde kwam langs en dat was meteen een heel fijn contact. Hij dacht erg met ons mee over het pand en wist veel over de historie. Dat heeft ons heel veel geleerd over hoe zo'n pand vroeger werd gebouwd. Hij vond het pand zelf ook heel mooi trouwens. In totaal is Errol drie keer bij ons langs geweest en ik vond het een zeer waardevol contact.”

Lees het complete interview en bekijk meer foto's op erfgoedalkmaar.nl

Links: Het glas-in-lood is hersteld door een specialist. Midden: Uiteindelijk wordt de keuken toch niet uitgebouwd. Rechts: Al het glas in de voorgevel is vervangen, behalve het glas-in-lood, dat komt terug

aan Alkmaarse Stationsweg

Pleun en Joshua maakten weer gezinswoning van advocatenkantoor

“Als je dan binnenkomt, gaat meteen je fantasie werken...”

Een jaar geleden kochten Pleun Bouman en Joshua Souisay het markante pand aan de Stationsweg 36 dat bijna iedereen kent van de naam ‘Diesfeldt Advocaten’ op de gevel. Dat hun werkplek om de hoek is, is toeval, maar toch zeker comfortabel: “Je wordt verliefd op zo’n pand en als je binnenkomt, gaat meteen je fantasie werken. En dan ga je kijken of je dromen waar kunnen worden.” Ook voor Pleun en Joshua is dat gelukt. Verhuizen vóór de geboorte van de tweede lukte niet, maar de verbouwing is nu bijna klaar en komende maand verhuizen ze, samen met Louie (2 jaar) en Teddy Moos (3 maanden).

“Begin vorig jaar zijn we voor het eerst gaan kijken,” vertelt Pleun. “We zijn er twee keer doorheen gelopen en vonden het zo gaaf! Toch lieten we het nog even rusten, maar toen we in februari zagen het nog te koop stond, zijn we het proces in gegaan om het te kopen.”

Joshua: “Als je dit pand ziet aan de buitenkant, met de bijzondere details, word je op slag verliefd. We liepen hier altijd al langs en iedereen kent natuurlijk dat plakkaat van Van Diesveldt dat aan de muur hing. Als je dan binnenkomt, gaat meteen je fantasie werken. Ja, en dan ga je kijken of je dromen waar kunnen worden... En dat bleek het geval.”

“Ja, en dan ga je kijken of je dromen waar kunnen worden... En dat bleek het geval.”

Pleun: “We hebben wel geluk gehad trouwens. We waren uiteindelijk aan het bieden, samen met een projectontwikkelaar. Maar de eigenaressen, twee zussen die in dit huis zijn opgegroeid, zagen er liever een jong gezinnetje in. Dus het is ons echt gegund.”

Afpellen

Joshua: “Na de overdracht van het pand, in maart, zijn we meteen doorgeslagen naar het huis om te gaan afpellen. Anne Pauptit, onze monumentenadviseur van Erfgoed Alkmaar had gezegd: begin maar rustig met dingen weghalen en kijk gewoon wat je aantreft. Nadat we zelf al een beetje onderzoek hadden gedaan naar het huis, hadden we Erfgoed meteen ingeschakeld.”

Pleun en Joshua met Teddy Moos (l) en Louie voor hun huis aan de Stationsweg (foto: Rob Verhagen)

Pleun: “Anne was direct enthousiast. Wat leuk, zei hij, mag ik komen kijken? Dat was zo leuk! Hij kijkt echt heel anders dan wij. Van zo’n venster bijvoorbeeld, bekijkt hij elk ribbeltje, van onder tot boven.”

Lees verder op pagina 8 >

Zicht op de oude badkamer met zoon Louie bij het trapje

< vervolg van pagina 7

Joshua: "Hij vertelde dat veel mensen, geneigd zijn keuzes te maken die niet passen bij een pand, omdat ze niet de kennis hebben van het monument."

Pleun: "En doordat Anne ons precies kon vertellen wat van waarde is, konden wij een plan indienen dat daarmee overeenkwam. Daarbij hebben we bijvoorbeeld ook de oorspronkelijke en suite deuropening in de voorkamer weer teruggebracht."

Verlaagde plafonds

Joshua: "Omdat de vorige bewoners er met de hele familie sinds hun kinderjaren hebben gewoond, zijn er in al die jaren allerlei dingen aan- en opgebouwd. Verlaagde plafonds bijvoorbeeld, dat was in die jaren heel normaal. En later zijn er natuurlijk kantoormilieus gemaakt. Zo werd het lastig om te ontdekken wat nou origineel was en wat later was aangebracht."

Pleun: "We hadden hele goeie afspraken gemaakt met Erfgoed. Onder andere dus dat we, voordat we een voorstel zouden indienen voor de verbouwing, eerst een laagje zouden afpellen. Zo kon je zien wat er eventueel achter zat. Zo duurde het allemaal wel wat langer, maar we hadden niet per se een heel strakke deadline. Al hoopten we wel dat we er voor de bevalling van onze tweede in konden. Maar bleek echt niet te doen met een project als dit."

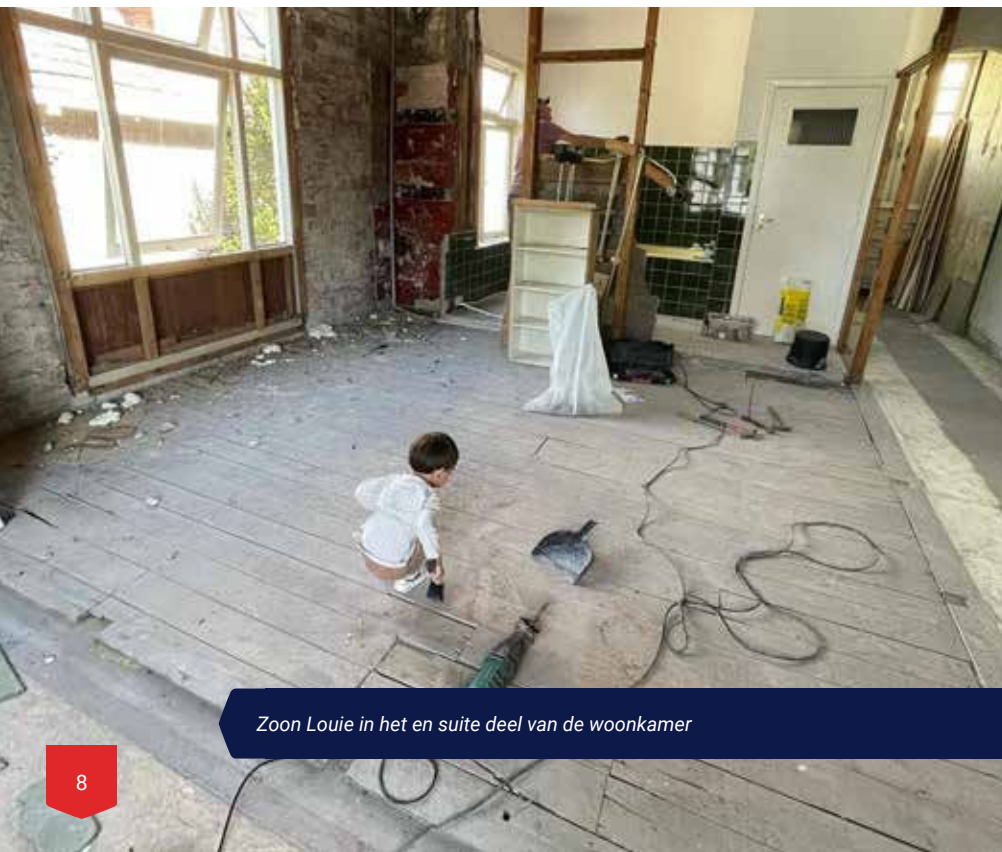
Verbouwing

Pleun: "Eigenlijk kon bijna alles wat we wilden. Het enige wat niet kan, is verduurzamen zoals dat in deze tijd gedaan wordt. Maar we vonden het allebei ook belangrijk om te verduurzamen met behoud van het authentieke. En gelukkig zijn er steeds meer bedrijven die daar toch wel iets mee kunnen..."

Joshua: "Buiten wilden we het pand sowieso al laten zoals het was, daar waren we immers verliefd op geworden. Maar we kwamen er pas later achter dat die monumentale status ook voor de binnenkant gold."

Bracht dat jullie nog aan het twijfelen?

Pleun: "Nee, eigenlijk niet. Wij hadden altijd wel de insteek om daar zorgvuldig mee om te gaan. Je koopt niet voor niks zo'n oud huis. Dan wil je toch niet alles weghalen?"

Zoon Louie in het en suite deel van de woonkamer

Doorkijkje richting keuken

De plek van de keuken met zicht op de achtertuin

Stationsweg 36 ooit hotel-restaurant

Het pand aan de Stationsweg 36 werd in 1887 gebouwd door Klaas Bakker Dzn. Het was onderdeel van hotel-restaurant Bellevue, dat zich verder naar rechts langs de Stationsweg uitstrekte. In het linkerdeel van het huis waren de keuken en de gelagkamer. En aan de voorzijde was ooit een lange veranda die direct aan de Stationsweg grensde. Op de verdieping waren hotelkamers, en waarschijnlijk ook de privévertrekken van de eigenaar-uitbater. In 1911 brak er brand uit en brandde de bovenverdieping uit. Reden voor de eigenaar om de handdoek in de ring te gooien en de boel als woonhuizen te verkopen. Het huis van Pleun en Joshua is het nog overgebleven gedeelte van het uitgebrande café-restaurant, dat wel werd beschadigd maar behouden kon worden. Op zolder zijn in de balken nog enkele sporen van de brand te zien.

Lees verder over de geschiedenis van het pand op erfgoedalkmaar.nl

Interviews: Judith Flapper

Online netwerk voor kerkeigenaren, instellingen, bedrijven en gebruikers

Kerkenplatform ook voor mensen buiten Alkmaar

Vorig jaar is de Alkmaarse Kerkenvisie gelanceerd. Hierin staat hoe we met elkaar willen omgaan met religieuze gebouwen in Alkmaar. Bij het denkproces dat aan de visie vooraf ging, waren veel partijen actief betrokken. Er bleek behoefte te zijn aan een makkelijk toegankelijk middel om elkaar te vinden en kennis te delen. Die wens heeft vorm gekregen in het digitale Kerkenplatform. Voor Alkmaarders maar ook voor iedereen daar buiten.

Het Kerkenplatform is openbaar. Iedereen die zich voor kerkgebouwen inzet of die daar op welke manier dan ook bij betrokken wil zijn, is welkom. Het platform is er voor wie hulp of extra handen zoekt en voor wie graag wil helpen. Hier vind je goede ideeën voor bijvoorbeeld energiebesparing. Je volgt er het laatste nieuws of je plaatst je eigen vraag of idee. En culturele instellingen vinden er ruimte in een kerk voor hun evenement.

Voor iedereen

Het platform is toegankelijk voor iedereen. Wil je een bericht plaatsen, of de nieuwsbrief in je mailbox ontvangen, dan kun je eenvoudig (en veilig) een gratis account aanmaken. Voor alleen het lezen van de berichten is dat niet nodig.

Ook voor buiten Alkmaar

Het kerkenplatform is uniek in ons land. Het is weliswaar ontwikkeld voor de doelgroep binnen de gemeente Alkmaar, maar de thema's en vragen spelen overal. Vandaar dat iedereen welkom is. Ook belangstellenden, kerkeigenaren, bedrijven en vrijwilligers van (ver) buiten de gemeente Alkmaar.

kerkenplatformalkmaar.nl

Basisschoolleerlingen leggen laatste stenen in Munnikenweg

Op vrijdagmiddag 17 maart is de Munnikenweg in Oudorp officieel opnieuw geopend. Het was een feestelijk gebeuren in aanwezigheid van burgemeester Anja Schouten en met de leerlingen van openbare basisschool De Zes Wielen in de hoofdrol.

De monumentale Munnikenweg, die 751 jaar bestaat, is vorig jaar in opdracht van Stadswerk072 opnieuw bestraat. Dat was een technisch uitdagende klus, omdat het zulke zware stenen zijn. Een klus die twee keer tijdens het proces stilgelegd moest worden voor het nader onderzoeken van twee archeologisch belangrijke stukken geschiedenis: de brug bij de bij voormalig kasteel de Middelburg en een tankversperring uit de Tweede Wereldoorlog.

Tijdcapsule

De heropeningshandeling was een bijzondere ceremonie samen met de leerlingen van de school die het werk allemaal voor hun neus hebben zien gebeuren. Nadat stadsarcheologe Nancy de Jong in de klassen had verteld over de geschiedenis van deze door Floris V aangelegde weg, gingen alle kinderen naar buiten. Hier begroeven ze samen met de burgemeester een tijdscapsule

die ze van tevoren hadden gevuld met documenten uit deze tijd. Verhalen en tekeningen over hoe het nu gaat op school, wat voor onderwijs ze krijgen, hoe groot de klassen zijn, enzovoort. Maar ook krantenknipsels over wat er op dit moment speelt in de wereld. Dit alles met het idee dat, als de weg over honderd jaar weer eens open gaat, de capsule zal worden gevonden. Een stukje 'Archeologie van de toekomst' dus.

Na het begraven van de tijdscapsule was het aan de leerlingen om de allerlaatste zware keien in de straat te leggen en daarmee de laatste hand te leggen aan het herstraten van deze inmiddels wereldberoemde weg.

Lees meer over de Munnikenweg op erfgoedalkmaar.nl

Foto links: Nancy de Jong vertelt over de geschiedenis van de weg. Foto rechts: Samen met de burgemeester leggen de leerlingen de laatste steen in de weg. Foto's: Erik Boschman

Jeroen van der Kuur (Foto: Fotostudio Wick Natzjil)

Nieuwe bouwhistoricus Jeroen van der Kuur:

“Elk gebouw vertelt een verhaal”

Sinds enkele maanden heeft het gemeentelijke erfgoedteam een nieuwe bouwhistoricus. Als opvolger van Carolien Roozendaal, buigt Jeroen van der Kuur zich over de geschiedenis van oude panden in de gemeente Alkmaar: “Die eerste stap in zo’n pand blijft altijd een mooi moment.”

“In mijn functie als bouwhistoricus probeer ik eigenlijk het verhaal van een gebouw te duiden en zo het pand weer tot leven te wekken. Het aller-allerbelangrijkst is dan ook dat ik bij onderzoek in een gebouw ga kijken. Dát is mijn belangrijkste bron. En dat maakt het voor mij ook zo leuk.

Zo probeer ik te achterhalen wat de geschiedenis van het pand is. Wie hebben er gewoond, gewerkt, geleefd en gerecreëerd en hoe is het gebouw daarbij ontwikkeld? De verhalen van de gebouwen ontvouwen zich door goed te kijken, te onderzoeken en te interpreteren en uiteindelijk conclusies te trekken. Deze verhalen vertel ik vervolgens graag door!”

Veel te doen

“In de gemeente Alkmaar is heel veel te ontdekken voor een bouwhistoricus. Er is een binnenstad, er zijn verschillende dorpskernen en er is een stolpenlandschap met veel historische panden. Ik werk nauw samen met de monumentenadviseurs. Samen vormen we een mooi team dat zich in brede zin kan richten op gebouwd erfgoed en monumenten: beleidsmatig, voor monumentenadvies, erfgoedsubsidies en bouwhistorie. Er is veel te doen in de gemeente Alkmaar op dit vlak. Met dit alles mag ik mij nu vier dagen per week bezighouden. En die andere dag run ik nog mijn eigen bouwhistorisch bureau, zodat ik ook buiten onze mooie gemeente onderzoek kan blijven doen en mijn expertise kan vergroten.”

Houtskelet

“In mijn eerste week bij de gemeente Alkmaar, ik was nog maar net begonnen, liep ik met twee collega’s door een winkel-pand in de Langestraat. Het was het pand op nummer 17 waar we onlangs nog het dakvenster uitlichtten in de rubriek ‘Detail op dinsdag’ op Instagram en Facebook. Het pand is al heel lang in het bezit van één familie en de jonge eigenaar, de vijfde generatie, was heel enthousiast. Hij was bezig met een verbouwing en hoopte vurig dat we iets ouds zouden vinden, ook al was het pand geen beschermd monument. Eerst ontdekten we dat de verdiepingen en de kap negentiende-eeuws waren. Dat was al mooi maar nog niet heel erg oud. Vervolgens hebben we een afspraak gemaakt om nog een keer te kijken als de betimmering van de winkelruimte verwijderd zou zijn. En toen kwamen we dus echt oude elementen tegen, want toen vonden we een houtskelet uit de zestiende eeuw...”

Judith Flapper

Lees het hele interview op erfgoed-alkmaar.nl. Over onder meer het opstellen van waardestellingen van panden waar monumenteneigenaren eventuele verbouwingen op kunnen baseren, en de link tussen bouwhistorie en archeologie.

Volg jij Erfgoed Alkmaar al op Facebook en Instagram?

Volg jij Erfgoed Alkmaar al op Facebook en Instagram? Hier vind je, behalve elke week een verse vondst op vrijdag, nog veel meer waardevolle foto’s, filmpjes en wetenswaardigheden over erfgoed in Alkmaar. Sinds enkele maanden hebben we ook Erfgoed Alkmaar On the road op Instagram. Met onder meer video’s van onze junior verslaggeefster Luna.

TIP VAN DE MONUMENTENADVISEUR

Isolatieglas in monumenten vraagt speciale aanpak

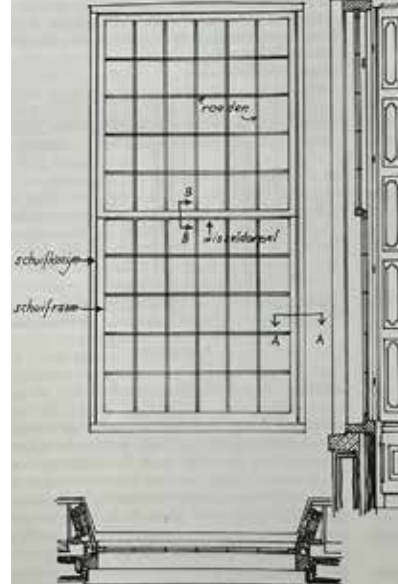
Steeds meer mensen zijn bezig met het verduurzamen van hun woning en dat geldt natuurlijk ook voor monumenteneigenaren. Het plaatsen van isolatieglas in monumenten vereist alleen wel een zorgvuldige aanpak. Zo hebben oude ramen en kozijnen vaak enkel glas en een kleine glassponning. En wat dacht je van glas-in-lood? Een lastige opgave... Vandaar dat vaak het plan ontstaat om het bestaande raam of kozijn dan maar aan te passen of een heel nieuw raam te plaatsen. Toch kan en mag dat niet zomaar. Met het aanpassen van ramen en kozijnen verandert namelijk ook vaak het aanzicht of de detaillering van het monument. Het is trouwens ook een ingreep waar je een vergunning voor nodig hebt.

Mag ik sowieso geen traditioneel isolatieglas in mijn monument plaatsen?

Jazeker wel, er moet alleen erg zorgvuldig worden gewerkt. Verandert de ingreep het aanzicht niet? Past het isolatieglas (met wellicht een minimale aanpassing) in de bestaande glassponning? En verandert er niets aan de bestaande detaillering? Dan is het, in goed overleg met de monumentenadviseur, zeker mogelijk. Gaat het niet op deze manier? Dan zijn er gelukkig ook altijd nog andere manieren om isolatieglas te plaatsen.

Wat zijn de alternatieven voor traditioneel dubbel glas?

Er zijn meerdere alternatieven die vriendelijk zijn voor het monument en die vaak zonder probleem toegepast worden. Alternatieven waar ook goede isolatiewaarden mee worden behaald.

Schets van de aanpak van een schuifvenster (bron: Haslinghuis – Bouwkundige termen – 1997)

Opties

Bij het isoleren van glas kun je kiezen voor de volgende opties. Waarbij nummer 1 de meeste en nummer 4 de minste voorkeur heeft.

1. Dun dubbelglas (monumentenglas)
2. Geïsoleerde achterzetbeglazing- of ramen (ook bij glas-in-lood)
3. Vacuümglas
4. Isolerende raamfolie

Wij adviseren monumenteneigenaren in hun verduurzamingszoektocht eigenlijk altijd eerst deze alternatieven te onderzoeken, plus nog andere comfortverbeterende maatregelen voor de woning. Plannen voor verduurzaming? Kijk eerst op degroenemenukaart.nl en stichtingerm.nl.

Kom je er niet uit, overleg dan met een monumentenadviseur.

Christiaan Griffioen
Monumentenadviseur Alkmaar

Open Monumentendag 2023

Jouw monument open op 9 of 10 september?

Heb jij of beheer jij een monument in de gemeente Alkmaar? En zou je dat graag willen laten zien aan het publiek? Meld je dan aan voor Open Monumentendag.

Wist je dat de gemeente Alkmaar één van de gemeentes is met de meeste opengestelde monumenten op de landelijke Open Monumentendag? Vorig jaar hadden we meer dan negentig deelnemers, een record!

Het Open Monumentendagweekend is dit jaar op 9 en 10 september. Op zaterdag 9 september in Alkmaar, Oudorp & Koedijk. En op zondag 10 september zijn de monumenten open in de mooie dorpen in Schermer, Graft & De Rijk.

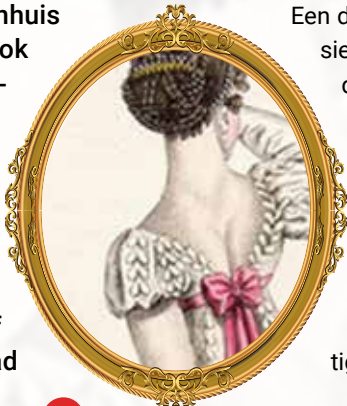
Scan de QR-code om je aan te melden.
Heb je vragen? Stuur een mail naar: info@omdalkmaar.nl

BIJZONDERE BODEMVONDSTEN

Bijzondere bodemvondst: Een exotisch haarsieraad

Kofa Spruijt, wie kende dit beroemde warenhuis niet? Je kon er terecht voor kleding maar ook voor bijvoorbeeld tassen en woonbenodigdheden. Spruijt was tot 2001 gevestigd aan de Langestraat 64-66. Dat jaar werd het pand gesloopt en vond op deze plek een opgraving plaats. Uit één van de beerputten die werden blootgelegd, kwam een opmerkelijk voorwerp tevoorschijn. Het bleek een diadeem te zijn uit de achttiende of negentiende eeuw. Een voorwerp dat niet had misstaan in het warenhuis...

2

Schildpad

De gevonden diadeem is gemaakt van de buitenste laag van het schild van een schildpad. Schildpadschild bestaat uit botplaten die worden bedekt met hoornplaten. Deze hoornplaten werden vroeger gebruikt om verschillende soorten voorwerpen te maken, zoals dus onze diadeem.

1

Voor dit doel werden voornamelijk de hoornplaten gebruikt van de Karetschildpad. Karetschildpadden zijn zeeschildpadden die onder meer voorkomen in de Atlantische, Grote en Indische Oceaan, maar vooral in tropische en subtropische wateren zoals de Caribische Zee. Een diadeem van schildpad was in die tijd dan ook een kostbaar bezit.

De diadeem met een breedte van 15 cm heeft wijd uit elkaar geplaatste tanden om ervoor te zorgen dat hij goed in het haar blijft zitten. De tanden van de diadeem zijn overigens wel afgebroken. Deze kamvormige diadeem met een prachtig vlammend dessin, heeft een gebogen vorm en een rechte bovenzijde. Een soortgelijke kamvormige diadeem van schildpadschild is trouwens gevonden in 1995, bij de opgraving in de Grote Sint Laurenskerk. Deze diadeem kwam uit het graf van een onbekende volwassen vrouw in het middenschip van de kerk. Ook die diadeem is licht gebogen,

maar heeft drie gaten in de rug voor een dekplaatje, dat helaas ontbreekt. De diadeem uit de Grote Kerk is 9,5 cm breed en 6,7 cm hoog en had oorspronkelijk twintig tanden, waarvan er nog negentien te zien zijn.

Oorsprong

Een diadeem was oorspronkelijk overigens een rijk versierde band van stof die om het hoofd gedragen werd door vooraanstaande mensen. Je had diademen in alle soorten materialen en vormen en in allerlei kleuren. Van textiele, leren en met strassteentjes versierde tot en met carnavaleske exemplaren. Nog altijd worden diademen met diamanten en edelstenen gedragen door koninklijke families. Wie de vrouw is die onze diadeem ooit heeft gedragen, blijft gissen maar hij zal ongetwijfeld prachtig in het haar hebben gestaan!

Karin Beemster

3

- 1 Diadeem van schildpadschild met afgebroken tanden. Gevonden aan Langestraat 64-66
- 2 Een voorbeeld van een kamvormig diadeem (Uitsnede: Fashion of London en Paris, Bell's Court and Fashionable Magazine, Parisien Ball Dress, June 1811)
- 3 Kamvormige diadeem uit een graf in de Grote Sint Laurenskerk met één afgebroken tand

Literatuur:

Bitter, P. (red.), 1999: Goed gevonden. Textielvondsten uit Alkmaar (Rapporten over de Alkmaarse Monumentenzorg en archeologische opgravingen in de Grote of St. Laurenskerk te Alkmaar, Archeologie nr.7).
Bitter, P., 2022, Zeven eeuwen wonen, werken en winkelen in de Langestraat van Alkmaar, pag. 939, afb.14-124.
Rijkelijkhuizen, M. 2008, Handleiding voor de determinatie van harde dierlijke materialen, pag. 72.

Colofon

Erfgoed Magazine Alkmaar is een gratis uitgave van de gemeentelijke vakgroep Erfgoed Alkmaar.

Afbeeldingen Uit eigen collectie i.s.m. Regionaal Archief Alkmaar, Joop Elsinga, Ritske Velstra en Judith Flapper.

Opmaak & vormgeving Delta3

Druk ADC Nederland, 's-Hertogenbosch.

(Eind)redactie en interviews Judith Flapper, Allesinbalans.nu

Contact en tips voor de redactie erfgoed@alkmaar.nl

GRATIS abonnement Meld u aan op erfgoedalkmaar.nl voor de digitale nieuwsbrief. Mail naar erfgoed@alkmaar.nl voor het papieren magazine.

Voor uitgebreide artikelen en meer erfgoedverhalen erfgoedalkmaar.nl

Alles over regelgeving en subsidieformulieren alkmaar.nl

Erfgoed Alkmaar